

Umowy na realizację zadań publicznych zawierane
z podmiotami innymi niż podmioty publiczne -
obowiązki wynikające z art. 4 ust. 3 ustawy z dnia
19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom
ze szczególnymi potrzebami.

Przykładowe propozycje zapisów ww. umów

Dostępność Plus

Warszawa, grudzień 2021

Opracowanie:

Fundacja Integracja

ul. Dzielna 1,

00-162 Warszawa

na zlecenie

Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej

ul. Wspólna 2/4, 00-926 Warszawa

<https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony>

Departament Europejskiego Funduszu Społecznego

tel. 22 273 80 50

fax. 22 273 89 08

e-mail: dostepnosc.plus@mfiipr.gov.pl, sekretariatDZF@mfiipr.gov.pl

Opracowanie współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w projekcie: „SUCCESSIBILITY zapewnienie koordynacji rządowego programu Dostępność Plus” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Działania 2.19 Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

Spis treści

Informacje ogólne	4
Jak przygotować się do określenia w treści umowy warunków służących zapewnieniu dostępności?	4
Co mówią przepisy?.....	4
Jak to rozumieć?	5
Przykładowe zapisy w umowach	7
Prace budowlane, remontowe, projektowe	7
Zlecenie przez podmiot publiczny przygotowania projektu architektoniczno-budowlanego dla inwestycji „Dom spotkań sąsiedzkich”	7
Zlecenie przez podmiot publiczny remontu toalety	8
Organizacja świetlic, żłobków, przedszkoli, kolonii	11
Zlecenie przez podmiot publiczny organizacji świetlicy, żłobka lub przedszkola	11
Zlecenie przez podmiot publiczny organizacji kolonii	13
Szkolenia	16
Ochrona, sprzątnięcie i utrzymanie stanu technicznego	18
Ochrona realizowana przez firmę zewnętrzną.....	18
Sprzątnięcie realizowane z firmą zewnętrzną	18
Utrzymanie stanu technicznego budynku realizowane przez firmę zewnętrzną	19
Organizacja wydarzeń, wystaw itp.	21
Doradztwo	24
Zaprojektowanie i wykonanie informacji w budynku	27
Przygotowanie składu publikacji i zapewnienie dostępności publikacji	29

Informacje ogólne

Poniżej znajdują Państwo **przykłady zapisów**, które mogą znaleźć się w umowach na realizację zadań publicznych, zawieranych pomiędzy podmiotami publicznymi, a podmiotami niebędącymi podmiotami publicznymi, w celu zapewnienia dostępności w ramach realizacji tych umów.

Wpisanie konkretnych zapisów do umowy powinno być poprzedzone **analizą konkretnej sytuacji i dostosowane do zakresu zleczanych prac, miejsca ich realizacji, potencjalnej grupy odbiorców itp.**

W niektórych sytuacjach ważne będzie zapewnienie elastyczności zapisów umownych w taki sposób, żeby umożliwić aneksowanie umów o dodatkowe rozwiązania w zakresie dostępności na zasadzie działań *ad hoc* (doraźnie), w zależności od potrzeb odbiorców działania realizowanego w ramach umowy.

Jak przygotować się do określenia w treści umowy warunków służących zapewnieniu dostępności?

Co mówią przepisy?

Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Art. 4

1. Podmiot publiczny zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami przez stosowanie uniwersalnego projektowania lub racjonalnych usprawnień.
2. Podmiot publiczny w ramach zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami podejmuje także działania mające na celu:
  - 1) uwzględnianie ich potrzeb w planowanej i prowadzonej przez ten podmiot działalności;
  - 2) usuwanie barier, a także zapobieganie ich powstawaniu.
3. **W przypadku zlecenia lub powierzenia, na podstawie umowy, realizacji zadań publicznych finansowanych z udziałem środków publicznych lub udzielania zamówień publicznych podmiotom innym niż podmioty publiczne, podmiot publiczny jest obowiązany do określenia w treści umowy warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie tych zadań publicznych lub zamówień publicznych, z uwzględnieniem minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6.**
4. Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w ramach umowy, o której mowa w ust. 3, następuje, o ile jest to możliwe, z uwzględnieniem uniwersalnego projektowania.

Art. 5

1. **Przedsiębiorcy oraz organizacje pozarządowe**, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

(Dz.U. z 2019 r. poz. 688, 1570 i 2020 oraz z 2020 r. poz. 284), dążą w prowadzonej działalności do zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

2. W przypadku gdy podmiot inny niż podmiot publiczny realizuje, na podstawie umowy zawartej z podmiotem publicznym, zadanie finansowane z udziałem środków publicznych, jest obowiązany do zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie określonym w tej umowie.

Jak to rozumieć?

Jeżeli podmiot publiczny zawiera umowę na realizację zadania publicznego z podmiotem innym niż publiczny, powinien przewidzieć w niej zapisy określające, w jaki sposób dostępność ma być realizowana w ramach tej konkretnej umowy.

Wykonawca nie musi zapewniać dostępności w całym zakresie swojej działalności, ale wyłącznie w ramach realizowanego zadania publicznego/zadań publicznych, w zakresie określonym w umowie z podmiotem publicznym.

Definicja „zadania publicznego” nie została określona w polskich przepisach. Można jednak wskazać, że jest to zadanie realizowane na rzecz ogółu społeczeństwa, finansowane z udziałem środków publicznych. W uzasadnieniu do ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami wskazano, że „intencją ustawodawcy jest zapewnienie, aby wszelkie działania realizowane ze środków publicznych objęte były reżimem dostępności, ale tylko w takim zakresie, jaki jest możliwy, wykonalny i uzasadniony w tych działaniach.”

W związku z powyższym, umowa na realizację zadania publicznego powinna uwzględniać przynajmniej niektóre minimalne wymagania określone w art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności - w takim zakresie, który może mieć zastosowanie do zakresu prac objętych umową. Tam gdzie do zakresu zadania nie można w żaden sposób zastosować wymagań o których mowa w art. 6, podmiot publiczny może określić inne wymagania w zakresie dostępności - jeśli to będzie uzasadnione.

Jednocześnie podmiot publiczny może także określić dodatkowe wymagania nie wynikające wprost z art. 6, a dotyczące dostępności – zgodnie ze swobodą kształtowania umów i określania swoich oczekiwań co do efektów realizacji zadania. Takie wymagania wskazano również wśród niektórych przykładów zawartych poniżej.

Jeżeli jest to możliwe, dostępność ta powinna być realizowana poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania, np.:

- dostosowując istniejący budynek:
  - **uniwersalne projektowanie** – dostosowano główne wejście, poprzez zapewnienie dostępu z poziomu terenu;
  - **racjonalne usprawnienie** – dostosowanie wejścia głównego nie było możliwe ze względów technicznych, dlatego osoby, które nie mogą z niego skorzystać kierowane są do innego wejścia;
- zapewniając dostęp do tłumacza języka migowego:
  - **uniwersalne projektowanie** – możliwe jest skorzystanie z tłumaczenia na język migowy w dowolnym momencie, np. dzięki wprowadzeniu systemu do tłumaczenia na język migowy online lub

zatrudnieniu w podmiocie publicznym osoby biegle znającej język migowy;

- o **racjonalne usprawnienie** – skorzystanie z tłumacza języka migowego wymaga umówienia się z kilkudniowym wyprzedzeniem, ponieważ podmiot publiczny musi umówić spotkanie z jednym z tłumaczy języka migowego, którego posiada w swojej bazie wykonawców.

Najlepszym rozwiązaniem będzie zawarcie w umowie sprecyzowanych wymagań, a nie wyłącznie ogólne odniesienie się do wymagań określonych w art. 6. Wymagania określone w art. 6 są bowiem sformułowane ogólnie, w związku z czym mogą spowodować, że podmiot publiczny oraz wykonawca w inny sposób będą rozumieli zapisy umowy i zakres dostępności, który powinien być zrealizowany. Może to np. rodzić trudności w trakcie odbioru prac.

Podpisanie umowy warto więc poprzedzić dokładną analizą sytuacji, m.in. z określeniem:

- Jaki będzie zakres umowy i jakie rozwiązania w zakresie dostępności pozwolą korzystać z jej rezultatów osobom ze szczególnymi potrzebami?
- Czy umowa będzie podpisywana z konkretnym wykonawcą, a może w ramach postępowania ofertowego lub przetargu? W pierwszej sytuacji wymagania mogą być uzgodnione z wykonawcą. W drugiej konieczna jest ocena, czy dane warunki będą mogły być spełnione przez większą grupę potencjalnych wykonawców.
- Czy dostępność architektoniczna, cyfrowa lub informacyjno-komunikacyjna wykonawcy ma wpływ na dostępność przedmiotu umowy, np. czy umowa będzie realizowana w siedzibie wykonawcy, czy będzie wykorzystywana jego strona internetowa itd.?
- Kto będzie potencjalnym odbiorcą rezultatów umowy, zakresu zleczanych prac i zadań i czy w momencie podpisania umowy możliwe jest przewidzenie potencjalnych potrzeb tych odbiorców?
- Jak wygląda dostępność siedziby wykonawcy, jeżeli będzie wykorzystywana w ramach realizacji umowy i w jakim zakresie powinna być dostępna, żeby zapewnić odpowiedni poziom dostępności w ramach realizowanej umowy?

W konkretnym przypadku może więc okazać się, że podmiot publiczny lub wykonawca powinni, odpowiednio do zakresu umowy, przeprowadzić diagnozę dostępności architektonicznej, cyfrowej lub komunikacyjno-informacyjnej u wykonawcy, żeby móc w odpowiedni sposób określić zakres dostępności, który powinien być zapewniony w ramach realizacji tej umowy.

Jeżeli będzie to natomiast zadanie, które nie polega na umożliwieniu uczestnictwa osób ze szczególnymi potrzebami w tym zadaniu, ale np. na pracach projektowych, budowlanych czy remontowych, których efektem będzie przestrzeń dostępna, podmiot, z którym będzie zawierana umowa powinien złożyć co najmniej oświadczenie, iż dysponuje wiedzą i doświadczeniem w zakresie projektowania uniwersalnego. Celem tych zapisów powinno być zagwarantowanie, że efekt prac spełni warunki dostępności w zakresie określonym w umowie, w tym co najmniej takie, o których mowa w art. 6 ustawy, a jeżeli jest to możliwe, również w zakresie projektowania uniwersalnego.

Przykładowe zapisy w umowach

Prace budowlane, remontowe, projektowe

Zlecenie przez podmiot publiczny przygotowania projektu architektoniczno-budowlanego dla inwestycji „Dom spotkań sąsiedzkich”

Opis sytuacji:

Podmiot publiczny zawiera umowę z firmą projektową na wykonanie pełnej dokumentacji projektowej nowego budynku „Dom spotkań sąsiedzkich”, np. w ramach projektu rewitalizacji dzielnicy lub innych działań promujących integrację lokalną. Budynek ma służyć ludziom zamieszkującym daną dzielnicę.

Mieszkańcami dzielnicy są rodzice z małymi dziećmi, osoby starsze, osoby z różną niepełnosprawnością, być może także cudzoziemcy, itd. Użytkownicy budynku będą mieli więc różnorodne, w tym szczególne potrzeby.

Założenia umowy:

Budynek jest projektowany od początku, dlatego nie istnieją powody, które uniemożliwiłyby wykonanie go zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego. Umowa musi więc odwoływać się do art. 4 ust. 3 i 4 ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Projekt powinien spełniać jednocześnie:

- minimalne wymagania określone w art. 6 ustawy (zgodnie z art. 4 ust. 3 ustawy),
- zasady projektowania uniwersalnego (zgodnie z art. 4 ust. 4).

Nie jest wskazane szczegółowe wymienienie w umowie wszystkich parametrów mających wpływ na zapewnienie dostępności. Część z nich wynika z obowiązujących przepisów budowlanych i technicznych (np. parametry pochylni, schodów, wind, drzwi). Wpisanie takich wymagań w umowie niepotrzebnie ją rozbuduje.

Wystarczy więc ogólne powołanie się na zachowanie zgodności z obowiązującymi przepisami i wiedzą techniczną oraz uzupełnienie umowy o warunki wykraczające poza rozwiązania określone w przepisach.

Przykładowe zapisy w umowie:

Wymagania minimum z art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

1. *Zleceniodawca działając na podstawie art. 4 ust. 3 w zw. z ust. 4 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami określa, iż Wykonawca dokumentacji projektowej jest zobowiązany do wykonania przedmiotu umowy zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa budowlanego, normami techniczno-budowlanymi i zasadami wiedzy technicznej, w szczególności z uwzględnieniem zasad projektowania uniwersalnego, w ten sposób, iż projekt architektoniczno-budowlany będzie uwzględniał niezbędne warunki do korzystania z obiektu przez osoby ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.*

2. Wykonawca zobowiązuje się, że przygotowana dokumentacja w szczególności spełni wymagania, o których mowa w art. 6 pkt. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, tj.:
- zostaną zapewnione wolne od barier poziome i pionowe przestrzenie komunikacyjne [możliwe jest określenie konkretnych wymagań, np. że wejście musi być dostępne z poziomu terenu, a komunikacja pomiędzy piętrami musi być zapewniona za pomocą windy],
  - zostanie zapewniony dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych,
  - zostanie zapewniona wizualna oraz głosowa informacja na temat rozkładu pomieszczeń [możliwe jest wskazanie konkretnych rozwiązań, np. oznaczenie wejść do pomieszczeń za pomocą piktogramów oraz w alfabecie Braille'a],
  - zostaną przewidziane rozwiązania umożliwiające osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób [możliwe jest określenie konkretnych wymagań, np. że w budynku przy ewakuacyjnych klatkach schodowych muszą być zaprojektowane strefy przetrwania].
3. Wykonawca oświadcza Zleceniodawcy, iż dysponuje wiedzą i doświadczeniem w zakresie projektowania uniwersalnego oraz wykona przedmiot umowy zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa budowlanego i normami techniczno-budowlanymi, w szczególności z uwzględnieniem zasad projektowania uniwersalnego, w ten sposób, iż projekt architektoniczno-budowlany będzie określał niezbędne warunki do korzystania z obiektu przez osoby ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Wymagania wykraczające poza art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

4. Wykonawca jest zobowiązany do projektowania z uwzględnieniem zasad określonych w...

[W tym miejscu można wykazać normy, standardy, wytyczne, a także załączniki, w których Zamawiający określi dodatkowe wymagania wykraczające poza obowiązujące przepisy.]

Jeżeli pomiędzy wskazanymi powyżej dokumentami, a przepisami prawa występuje konflikt, należy w pierwszej kolejności stosować się do wymagań polskiego prawa.

Zlecenie przez podmiot publiczny remontu toalety

Opis sytuacji:

Podmiot publiczny zidentyfikował bariery dotyczące toalety. Pomieszczenie jest duże, jednak nie zostało dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością:

- przy wejściu znajduje się próg,
- układ wyposażenia powoduje, że w pomieszczeniu brakuje odpowiedniego pola manewrowego,

- nie zapewniono odpowiedniej muszli i umywalki,
- brakuje poręczy.

Podmiot ocenił, że prace mogą być wykonane w ramach remontu i nie wymagają uzyskania pozwolenia na budowę. Ze względu na niewielki budżet przewidziany na prace remontowe, podmiot postanowił powierzyć prace firmie budowlanej, bez wcześniejszego przygotowania projektu przez architekta.

Założenia umowy:

W art. 6 pkt 1 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami nie określono wymagań dotyczących toalet dla osób z niepełnosprawnością. Wskazano jedynie na konieczność zapewnienia wolnych od barier poziomych i pionowych dróg komunikacyjnych. W rozpatrywanym przypadku, za barierę w rozumieniu ustawowym można uznać próg przy wejściu i ewentualnie brak odpowiedniego pola manewrowego w toalecie.

Przykładowe zapisy w umowie:

Wymagania minimum z art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

1. *Zleceniodawca działając na podstawie art. 4 ust. 3 w zw. z ust. 4 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami określa, iż Wykonawca prac polegających na przeprowadzeniu remontu toalety jest zobowiązany do wykonania przedmiotu umowy zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa budowlanego, normami techniczno-budowlanymi i zasadami wiedzy technicznej, w szczególności z uwzględnieniem zasad projektowania uniwersalnego, w ten sposób, iż po zakończeniu remontu toalety będzie uwzględniać niezbędne warunki do korzystania z niej przez osoby ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.*
2. *Wykonawca zobowiązuje się, że prowadząc prace remontowe w szczególności spełni wymagania, o których mowa w art. 6 pkt. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, tj.:*
  - *zostaną zapewnione wolne od barier poziome i pionowe przestrzenie komunikacyjne [możliwe jest określenie konkretnych wymagań, np. określenie minimalnej szerokości drzwi, brak progu przy wejściu do pomieszczenia, pole manewrowe o wymiarach min. 150 x 150 cm],*
  - *zostanie zapewniona wizualna oraz głosowa informacja na temat rozkładu pomieszczeń [możliwe jest wskazanie konkretnych rozwiązań, np. oznaczenie wejścia do toalety za pomocą piktogramu oraz w alfabecie Braille'a].*
3. *Wykonawca oświadcza Zleceniodawcy, iż dysponuje wiedzą i doświadczeniem w zakresie projektowania uniwersalnego oraz wykona przedmiot umowy zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa budowlanego i normami techniczno-budowlanymi, w szczególności z uwzględnieniem zasad projektowania uniwersalnego, w ten sposób, iż projekt architektoniczno-budowlany będzie określać niezbędne warunki do korzystania z obiektu przez osoby ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w*

ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Wymagania wykraczające poza art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

4. *Wykonawca jest zobowiązany do projektowania z uwzględnieniem zasad określonych w...*

[W tym miejscu można wykazać normy, standardy, wytyczne, a także załączniki, w których Zamawiający określi dodatkowe wymagania wykraczające poza obowiązujące przepisy. Mogą one zawierać np. informacje o zasadach doboru wyposażenia, minimalnych wymiarach przestrzeni przy sprzęcie, zasadach doboru i montażu wyposażenia.]

Jeżeli pomiędzy wskazanymi powyżej dokumentami, a przepisami prawa występuje konflikt, należy w pierwszej kolejności stosować się do wymagań polskiego prawa.

Organizacja świetlic, żłobków, przedszkoli, kolonii

Zlecenie przez podmiot publiczny organizacji świetlicy, żłobka lub przedszkola

Opis sytuacji:

Podmiot publiczny zawierając umowę z wykonawcą na organizację świetlicy/żłobka/przedszkola musi przewidzieć, iż korzystać będą z nich różne osoby: dzieci, ich rodzice, pracownicy. Osoby te mogą mieć różne szczególne potrzeby, ale nie jest możliwe dokładne określenie tych potrzeb. Np. do świetlicy/żłobka/przedszkola mogą zgłosić się rodzice dziecka ze szczególnymi potrzebami, którzy akurat przeprowadzili się do mieszkania w znajdującego się w sąsiedztwie.

Umowa zawarta z wykonawcą musi więc odwoływać się do art. 4 ust. 3 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, wskazując na konieczność zapewnienia dostępności określonej w art. 6 ustawy. Warto jednak przewidzieć zapisy umożliwiające aneksowanie umowy o dodatkowe zadania związane z zapewnieniem dostępności *ad hoc* (doraźnie).

Przykładowe zapisy w umowie:

Wymagania minimum z art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

1. *Podmiot Publiczny działając na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami określa Wykonawcy warunki służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w ramach realizacji zadania polegającego na...*
2. *W związku z powyższym Wykonawca przy wykonaniu przedmiotu umowy zobowiązany jest spełnić warunki służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, z uwzględnieniem minimalnych wymagań określonych w art. 6 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, co w przypadku niniejszej umowy oznacza:*
  - 1) *w zakresie dostępności architektonicznej [wymagania w tym zakresie nie są konieczne, jeżeli za zapewnienie miejsca do organizacji świetlicy/żłobka/przedszkola odpowiada podmiot publiczny]:*
    - a) *zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych w budynku [w budynku parterowym wystarczające będzie wyłącznie zadbanie o dostępność przestrzeni poziomych],*
    - b) *instalację urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych [możliwe jest określenie konkretnych wymagań, np. że wejście musi być dostępne z poziomu terenu, a komunikacja pomiędzy piętrami musi być zapewniona za pomocą windy],*
    - c) *zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy [możliwe jest wskazanie*

konkretnych rozwiązań, np. oznaczenie wejść do pomieszczeń za pomocą piktogramów oraz w alfabecie Braille'a],

- d) *zapewnienie wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego, o którym mowa w art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 426, 568 i 875),*
  - e) *zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób;*
- 2) *w zakresie dostępności cyfrowej [jeżeli wykonawca jest zobowiązany do prowadzenia strony internetowej lub zapewnienia aplikacji] – strona internetowa/aplikacja umożliwiająca rodzicom dostęp do informacji o dziecku spełniająca wymagania określone w ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.*
- 3) *w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej:*
- a) *obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, o których mowa w art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz.U. z 2017 r. poz. 1824), lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje,*
  - b) *instalację urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, w szczególności pętli indukcyjnych, systemów FM lub urządzeń opartych o inne technologie, których celem jest wspomaganie słyszenia,*
  - c) *zapewnienie na stronie internetowej Wykonawcy informacji o zakresie jego działalności - w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania [jeżeli w ramach umowy wykonawca jest zobowiązany do prowadzenia strony internetowej],*
  - d) *zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, która będzie korzystała z usług świetlicy/żłobka/przedszkola komunikacji z Wykonawcą w formie określonej w tym wniosku.*

Wymagania wykraczające poza art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

3. *Zlecniodawca działając na podstawie art. 4 ust. 3 w zw. z ust. 4 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami określa, iż Wykonawca zapewni ponadto:*
- a) *Toalety dostosowane do wzrostu dzieci,*
  - b) *Przynajmniej jedną toaletę dla osób z niepełnosprawnością, przeznaczoną dla pracowników i opiekunów,*
  - c) *...*

4. *W przypadku przyjęcia do świetlicy/żłobka/przedszkolna dziecka z niepełnosprawnością lub dziecka, którego rodzice są osobami z niepełnosprawnością Strony mogą podpisać aneks do umowy, w którym zostaną określone dodatkowe warunki zapewnienia dostępności dziecku lub rodzicom dostępności, co umożliwi korzystanie ze świadczonych usług na warunkach określonych w aneksie, zgodnie z ustawą o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.*

Zlecenie przez podmiot publiczny organizacji kolonii

Opis sytuacji:

Podmiot publiczny zawierając umowę z wykonawcą na organizację kolonii musi przewidzieć, iż ich uczestnikami mogą być dzieci z niepełnosprawnościami. Dzieci te mogą mieć różne szczególne potrzeby, jednak nie jest możliwe dokładne określenie tych potrzeb.

Umowa zawarta z wykonawcą musi więc odwoływać się do art. 4 ust. 3 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, wskazując na konieczność zapewnienia dostępności określonej w art. 6 ustawy. Warto jednak przewidzieć zapisy umożliwiające aneksowanie umowy o dodatkowe zadania związane z zapewnieniem dostępności *ad hoc* (doraźnie).

Przykładowe zapisy w umowie:

Wymagania minimum z art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

1. *Podmiot Publiczny, działając na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, określa Wykonawcy warunki służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w ramach realizacji zadania polegającego na organizacji kolonii dla dzieci.*
2. *W związku z powyższym Wykonawca przy wykonaniu przedmiotu umowy zobowiązany jest spełnić warunki służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, z uwzględnieniem minimalnych wymagań określonych w art. 6 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, co w przypadku niniejszej umowy oznacza:*
  - 1) *w zakresie dostępności architektonicznej [wymagania w tym zakresie nie są konieczne, jeżeli za zapewnienie miejsca do organizacji kolonii odpowiada podmiot publiczny]:*
    - a) *zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych w budynkach, w których prowadzone będą kolonie, w szczególności w budynkach zakwaterowania uczestników, stołówce, miejscach prowadzenia zajęć [jeżeli rekrutacja będzie prowadzona m.in. stacjonarnie, wymagania mogą dotyczyć również dostępności biura Wykonawcy; w budynkach parterowych wystarczające będzie wyłącznie zadbanie o dostępność przestrzeni poziomych],*
    - b) *instalację urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynkach, o których mowa w pkt 1 lit. a), które*

umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych [możliwe jest określenie konkretnych wymagań, np. że wejście musi być dostępne z poziomu terenu, a komunikacja pomiędzy piętrami musi być zapewniona za pomocą windy],

- c) zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynkach, o których mowa w pkt 1 lit. a), co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy [możliwe jest wskazanie konkretnych rozwiązań, np. oznaczenie wejść do pomieszczeń za pomocą piktogramów oraz w alfabecie Braille'a],*
  - d) zapewnienie wstępu do budynków, o których mowa w pkt 1 lit. a), osobie korzystającej z psa asystującego, o którym mowa w art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 426, 568 i 875),*
  - e) zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób;*
- 2) w zakresie dostępności cyfrowej [jeżeli wykonawca jest zobowiązany do prowadzenie strony internetowej (np. informacja o koloniach, przyjmowanie zgłoszeń) lub zapewnienia aplikacji (np. z informacjami dla rodziców o zachowaniu dziecka)] – strona internetowa/aplikacja umożliwiająca rodzicom dostęp do informacji o dziecku spełniająca wymagania określone w ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.*
- 3) w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej:*
- a) obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, o których mowa w art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz.U. z 2017 r. poz. 1824), lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje [korzystne będzie określenie konkretnych wymagań, np. w zakresie organizacji rekrutacji, udzielania informacji itp., np. zapewnienie komunikacji przynajmniej za pomocą telefonu, poczty elektronicznej, sms, komunikatora na stronie internetowej, z możliwością skorzystania z tłumaczenia na język migowy online],*
  - b) instalację urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, w szczególności pętli indukcyjnych, systemów FM lub urządzeń opartych o inne technologie, których celem jest wspomaganie słyszenia [korzystne będzie określenie konkretnych wymagań, np. wyposażenie biura, w którym będzie odbywać się rekrutacja w pętlę indukcyjną, zapewnienie przenośnej pętli indukcyjnej w miejscu prowadzenia kolonii],*
  - c) zapewnienie na stronie internetowej Wykonawcy informacji o zakresie jego działalności - w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania [jeżeli w ramach umowy wykonawca jest zobowiązany do prowadzenia strony internetowej],*

- d) *zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, która będzie korzystała z usług komunikacji z Wykonawcą w formie określonej w tym wniosku [komunikacja może dotyczyć np. zapisów na kolonie, organizacji wyjazdu, kontaktu w sprawie dziecka w trakcie kolonii, składania reklamacji].*

Wymagania wykraczające poza art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

3. *Zlecniodawca działając na podstawie art. 4 ust. 3 w zw. Z ust. 4 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami określa, iż Wykonawca zapewni ponadto:*
- a) *W budynku mieszkalnym pokoje dostosowane do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością ruchu, wyposażone w odpowiednio dostosowaną łazienkę,*
  - b) *Przynajmniej jedną ogólnodostępną, dostosowaną do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością toaletę w budynkach, o których mowa w ust. 2 pkt 1 lit. a),*
  - c) *...*
4. *W przypadku zapisania na kolonie dziecka z niepełnosprawnością Strony mogą podpisać aneks do umowy, w którym zostaną określone dodatkowe warunki zapewnienia dziecku dostępności kolonii, co umożliwi korzystanie ze świadczonych usług na warunkach określonych w aneksie, zgodnie z ustawą o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.*

Szkolenia

Opis sytuacji:

Powiatowy Urząd Pracy zamierza zlecić fundacji, która zostanie wyłoniona w postępowaniu ofertowym, przeprowadzenie szkoleń dla osób bezrobotnych pod tytułem „Jak założyć działalność gospodarczą”. Zadanie będzie realizowane w ramach dwuletniego projektu aktywizacyjnego.

Informacje na temat szkoleń będą zamieszczane na stronie internetowej Powiatowego Urzędu Pracy, która jest dostępna cyfrowo (spełniona jest dostępność z art. 6 pkt 2) ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami).

Z doświadczeń Powiatowego Urzędu Pracy wynika, iż w ostatnich 5 latach, od kiedy zleca organizację takich szkoleń, nie brała w nich udziału żadna osoba z wadą wzroku lub słuchu (na tyle dużą, żeby było konieczne specjalne dostosowanie materiałów szkoleniowych). Na szkoleniach umożliwiano do tej pory korzystanie z tłumaczenia na język migowy i informowano o możliwości korzystania z takiego rozwiązania. W trakcie rekrutacji umożliwiano również zgłaszanie szczególnych potrzeb, ale żaden z uczestników nie skorzystał z takiej możliwości.

W szkoleniu uczestniczyły natomiast osoby z niepełnosprawnością ruchu. Szkolenia były jednak organizowane w dostępnej architektonicznie siedzibie Powiatowego Urzędu Pracy. Wiadome jest również, iż w kolejnych szkoleniach weźmie udział przynajmniej jedna osoba z niepełnosprawnością ruchową 05-R (osoba poruszająca się na wózku).

Nie można także wykluczyć, iż na kolejnych szkoleniach do projektu zgłosi się osoba ze szczególnymi potrzebami. W związku z tym umowa powinna przewidywać możliwość aneksowania lub możliwość przesunięć budżetowych w ramach projektu w celu sfinansowania zapewnienia dostępności *ad hoc* (doraźnie).

Założenia umowy:

W związku z powyższym działanie w zakresie organizacji szkolenia „Jak założyć działalność gospodarczą” objęte będzie reżimem dostępności, ale tylko w takim zakresie, jaki jest możliwy, wykonalny i uzasadniony w tym działaniu¹, tj. dostępność wymieniona w art. 6 pkt 3) lit a) i b) nie będzie zapewniana z góry, jako nieuzasadniona na bazie dotychczasowych doświadczeń.

Przykładowe zapisy w umowie:

Wymagania minimum z art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

- 1. Zleceniodawca działając na podstawie art. 4 ust. 3 w zw. z ust. 4 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami określa Wykonawcy warunki służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w ramach realizacji zadania w postaci szkolenia „Jak założyć działalność gospodarczą”.*
- 2. Wykonawca zobowiązany jest zapewnić:*

---

¹ Rządowy projekt ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami z dnia 27.06.2019 r. Druk nr 3579. Uzasadnienie. s. 11 i 12.

- a) *wolne od barier poziome i pionowe przestrzenie komunikacyjne od parkingu do budynku, w którym odbywa się szkolenie oraz wolne od barier poziome i pionowe przestrzenie komunikacyjne w tej części budynku, w której odbywa się szkolenie;*
- b) *wyposażenie budynku w urządzenia lub zastosowanie w nim środków technicznych i rozwiązań architektonicznych, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń związanych ze szkoleniem, w tym w szczególności sali szkoleniowej, szatni, toalet, miejsca spożywania posiłków, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych,*
- c) *informację na temat rozkładu tych pomieszczeń w budynku, w których odbywa się szkolenie, co najmniej w sposób wizualny i głosowy, przy czym dopuszcza się zapewnienie informacji głosowej przez pracowników Wykonawcy, jeżeli przynajmniej jeden z nich będzie przyjmował uczestników szkolenia w pobliżu wejścia;*
- d) *wstęp do budynku osobie korzystającej z psa asystującego, o którym mowa w art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 426, 568 i 875);*
- e) *możliwość ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami lub ich uratowania w inny sposób;*
- f) *odpowiednie przygotowanie sali tj. zapewnienie możliwości dostępu do wszystkich części sali, z uwzględnieniem rozkładu krzeseł umożliwiających przejście lub przejazd wózkiem, zapewnienie korzystania z flipcharta w pozycji siedzącej, itp.;*

Wymagania wykraczające poza art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

- g) *dostępność usługi cateringu w czasie szkolenia, w tym w szczególności przynajmniej 5% stolików umożliwiających spożywanie posiłku w pozycji siedzącej, dostosowanych do potrzeb osoby poruszającej się na wózku;*
- h) *przerwy o długości umożliwiającej osobie ze szczególnymi potrzebami swobodne przemieszczenie się między salą szkoleniową a toaletą, skorzystanie z cateringu, itp.;*
- i) *możliwość skorzystania z dodatkowych przerw, jeżeli w szkoleniu będzie uczestniczyła osoba poruszająca się na wózku [osoba poruszająca się na wózku może odczuwać dyskomfort, ból, przebywając cały czas w pozycji siedzącej na wózku].*

Ochrona, sprzątanie i utrzymanie stanu technicznego

Ochrona realizowana przez firmę zewnętrzną

Przykładowe zapisy w umowie:

Wymagania minimum z art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

1. *Zleceniodawca działając na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami określa Wykonawcy warunki służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w ramach realizacji zadania polegającego na ochronie osób i mienia w budynku...*
2. *Wykonawca zobowiązany jest zapewnić:*
  - a) *przeszkolenie osób będących pracownikami Wykonawcy, sprawującymi ochronę obiektu, w zakresie:*
    - *obsługi i kontaktu z osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;*
    - *obsługi znajdujących się na terenie obiektu urządzeń lub zastosowanych środków technicznych i rozwiązań architektonicznych, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń w budynku, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych;*
    - *rozkładu pomieszczeń w budynku, aby zapewnić osobom ze szczególnymi potrzebami odpowiednią informację;*
    - *udzielania pomocy osobom ze szczególnymi potrzebami na wypadek ewakuacji w związku ze zdarzeniami losowymi typu pożar, zalanie, itp.;*
    - *obowiązujących w obiekcie procedur ewakuacji, w tym ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami.*

Sprzątanie realizowane z firmą zewnętrzną

Przykładowe zapisy w umowie:

Wymagania minimum z art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

1. *Zleceniodawca działając na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami określa Wykonawcy warunki służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w ramach realizacji zadania polegającego na utrzymaniu czystości w budynku...*
2. *Wykonawca zobowiązany jest zapewnić:*

- a) środki czystości gwarantujące, że ich użycie nie zwiększy poślizgowości posadzki,
- b) utrzymanie zewnętrznych ciągów komunikacyjnych poziomych i pionowych prowadzących do wejścia do budynku w należyłym stanie (opis schematu reakcji na warunki atmosferyczne i określenie rodzaju środków do utrzymania ciągów komunikacyjnych określa paragraf... niniejszej umowy).
- c) przeszkolenie osób będących pracownikami Wykonawcy, utrzymującymi czystość obiektu w zakresie:
  - obsługi i kontaktu z osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
  - niezostawiania sprzętu służącego do utrzymywania czystości oraz środków czystości na ciągach komunikacyjnych, pochylniach dla osób niepełnosprawnych, w toalecie dla osób niepełnosprawnych, itp.);

Utrzymanie stanu technicznego budynku realizowane przez firmę zewnętrzną

Przykładowe zapisy w umowie:

Wymagania minimum z art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

1. Zleceniodawca działając na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami określa Wykonawcy warunki służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w ramach realizacji zadania polegającego na utrzymaniu czystości w budynku...
2. Wykonawca zobowiązany jest zapewnić:
  - a) kontrolę stanu i sprawne działanie następujących elementów, mających wpływ na dostępność budynku dla osób ze szczególnymi potrzebami:
    - samozamykacze w drzwiach, w szczególności w zakresie ograniczenia siły potrzebnej do otwierania drzwi,
    - ...
  - b) przeszkolenie osób będących pracownikami Wykonawcy, utrzymującymi stan techniczny obiektu w zakresie obsługi i kontaktu z osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Wymagania wykraczające poza art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Dodatkowe zapisy uzupełniające punkt 4, powyżej:

- stan poręczy w toaletach dla osób z niepełnosprawnością,

- *działania systemów alarmowych w toaletach dla osób z niepełnosprawnością,*
- ...

Organizacja wydarzeń, wystaw itp.

Opis sytuacji:

Muzeum znajdujące się w mieście powiatowym chce przygotować wystawę „Historia lokalnej sztuki ludowej”, która będzie pokazywana czasowo w innych miastach należących do jej powiatu. Muzeum ma zamiar opracować wystawę. Inne zadania chce jednak powierzyć prywatnej firmie. Do zadań wykonawcy będzie należało:

- wybór i wynajęcie sal zgodnie z harmonogramem prac,
- transport wystawy,
- opracowanie lub zakup rozwiązań umożliwiających zwiedzanie wystawy osobom ze szczególnymi potrzebami,
- zapewnienie cateringu na wernisaże,
- promocja wydarzenia.

Za dystrybucję wejściówek i obsługę zwiedzających na wystawach odpowiedzialni będą pracownicy muzeum. W umowie nie przedstawiono wymagań dotyczących zapewnienia informacji dotykowej lub głosowej w budynkach, ponieważ za udzielanie informacji w trakcie trwania wystaw będą odpowiedzialni pracownicy muzeum.

Wstęp na wystawę nie będzie biletowany i nie będzie konieczna wcześniejsza rejestracja. Potencjalnym uczestnikami wystaw mogą być osoby ze szczególnymi potrzebami.

Przykładowe zapisy w umowie:

Wymagania minimum z art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

1. *Zleceniodawca działając na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami określa Wykonawcy warunki służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w ramach realizacji zadania polegającego na organizacji wystawy „Historia lokalnej sztuki ludowej”.*
2. *Wykonawca zobowiązany jest do wykonania następujących zadań:*
  - a) *wyboru i wynajęcia sal zgodnie z harmonogramem prac określonym w Załączniku 1 do niniejszej umowy oraz wymaganiami określonymi w punkcie 3 niniejszej umowy,*
  - b) *transportu elementów wystawy pomiędzy miejscami wskazanymi w harmonogramie prac określonym w Załączniku 1 niniejszej umowy,*
  - c) *promocji wydarzenia, zgodnie z wymaganiami określonymi w pkt 4 niniejszej umowy,*
  - d) *opracowania lub zakupu rozwiązań umożliwiających zwiedzanie wystawy osobom ze szczególnymi potrzebami, na zasadach określonych w pkt 6 lit. a) niniejszej umowy,*

- e) *zapewnienie cateringu w trakcie trwania wernisaży zgodnie z harmonogramem prac określonym w Załączniku 1 do niniejszej umowy oraz wymaganiami określonymi w pkt 6 lit. b) niniejszej umowy.*
  - f) *zapewnienie dostępności wystawy dla osób z niepełnosprawnością sensoryczną zgodnie z wymaganiami określonymi w pkt 6 lit. c) niniejszej umowy.*
3. *Budynki, w których Wykonawca wynajmie sale, o których mowa w pkt 2 lit. a) niniejszej umowy muszą spełniać przynajmniej następujące wymagania w zakresie wynikającym z art. 6 pkt 1 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:*
- a) *mieć wolne od barier poziome i pionowe przestrzenie komunikacyjne od parkingu do budynków, w których będzie odbywała się wystawa oraz wolne od barier poziome i pionowe przestrzenie komunikacyjne w tej części budynków, w których będzie odbywała się wystawa;*
  - b) *być wyposażone w urządzenia lub mieć zastosowane środki techniczne i rozwiązania architektoniczne, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń związanych z wystawą, w tym w szczególności sali wystawowej, szatni, toalet, miejsca spożywania posiłków, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych,*
  - c) *być wyposażone w informację wizualną kierującą przynajmniej do sali wystawowej, szatni i toalet. W przypadku braku takiej informacji w budynku, Wykonawca zapewni ją we własnym zakresie. Informację dotykową lub głosową zapewni Zamawiający,*
  - d) *umożliwiać wstęp osobie korzystającej z psa asystującego, o którym mowa w art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 426, 568 i 875);*
  - e) *umożliwiać ewakuację osób ze szczególnymi potrzebami lub ich uratowanie w inny sposób.*
4. *Działania w zakresie promocji muszą spełniać przynajmniej następujące wymagania w zakresie wynikającym z art. 6 pkt 2 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:*
- a) *strona internetowa wydarzenia oraz zamieszczone na niej treści zostaną przygotowane przez Wykonawcę zgodnie z wymaganiami określonymi w ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych,*
  - b) *materiały wideo promujące wydarzenie, zamieszczone na stronie internetowej wydarzenia i opracowane przez Wykonawcę zostaną opatrzone napisami dla niesłyszących oraz tłumaczeniem na język migowy,*
  - c) *materiały wideo oraz ilustracje zamieszczone na stronie internetowej wydarzenia zostaną opatrzone tekstem alternatywnym.*
5. *W trakcie wernisaży Wykonawca zapewni tłumacza polskiego języka migowego oraz pętlę indukcyjną zgodną z normą PN EN 60118-4.*

Wymagania wykraczające poza art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

6. *Zleceniodawca działając na podstawie art. 4 ust. 3 w zw. z ust. 4 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami określa, iż Wykonawca zapewni ponadto:*
- a) *w budynkach, w których będą odbywały się wystawy, w odległości do 50 m od sali wystawowej, toalety, w tym dla osób z niepełnosprawnością,*
  - b) *dostępność usługi cateringu w czasie wernisaży, w tym w szczególności przynajmniej 5% stolików umożliwiających spożywanie posiłku w pozycji siedzącej, dostosowanych do potrzeb osoby poruszającej się na wózku;*
  - c) *dostępność wystaw dla osób z niepełnosprawnością sensoryczną, poprzez:*
    - *przygotowanie audiodeskrypcji w zakresie określonym w Załączniku 2,*
    - *przygotowania min. 5 tyflografik do eksponatów uzgodnionych z Zamawiającym,*
    - *zapewnienie rękawiczek, w których zwiedzający będą mogli dotykać uzgodnionych z Zamawiającym i odpowiednio oznaczonych eksponatów objętych ochroną konserwatorską,*
    - *zapewnienie nagrań z tłumaczeniem na język migowy, tożsamy z informacjami tekstowymi umieszczonymi na wystawie, możliwych do odtworzenia na urządzeniach przenośnych uczestników wystawy,*
    - *...*

Doradztwo

Opis sytuacji:

Muzeum zamawia usługę doradczą dotyczącą dostępności wystaw czasowych dla osób ze szczególnymi potrzebami. Muzeum zależy na zbadaniu dostępności organizowanych wystaw i wyciągnięciu wniosków do projektowania kolejnych ekspozycji.

Celem jest określenie mocnych stron już wykonanych wystaw, ale również znalezienie elementów, które mogą ograniczać dostępność wystawy dla określonych grup użytkowników.

Doradztwo będzie dotyczyło układu poszczególnych wystaw, sposobu prezentowania dzieł sztuki oraz informacji.

Wykonawcy nie postawiono wymagań w zakresie zapewnienia dostępności raportów, ponieważ raporty będą służyły ściśle określonemu gronu pracowników Muzeum, wśród których nie ma osób z niepełnosprawnością wzroku i słuchu, w stopniu wymagającym specjalnych dostosowań.

Uwaga! Usługa doradcza może być zawierana w ściśle określonym zakresie i może dotyczyć tylko wybranych wymagań spośród określonych w art. 6 ustawy.

Przykładowe zapisy w umowie:

Wymagania minimum z art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

1. *Zleceniodawca działając na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami określa Wykonawcy warunki służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w ramach realizacji zadania polegającego na świadczeniu usług doradczych dotyczących dostępności wystaw czasowych organizowanych przez Muzeum.*
2. *W ramach prowadzonych usług doradczych Wykonawca przeprowadzi na każdej wystawie:*
  - *Analizę ekspercką,*
  - *Testy użytkowników z udziałem min. 3 osób ze szczególnymi potrzebami, z grup uzgodnionych każdorazowo z Zamawiającym.*
3. *Wykonawca będzie świadczył usługi doradcze uwzględniając w ocenach każdej z wystaw czasowych minimalne wymagania określone w art. 6 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, co w przypadku niniejszej umowy oznacza:*
  - 1) *w zakresie dostępności architektonicznej:*
    - a) *sprawdzenie, czy na wystawie zapewniono wolne od barier poziomych i pionowych przestrzenie komunikacyjne,*
    - b) *jeżeli wynika to ze sposobu wykonania wystawy, czy w jej obrębie zainstalowano urządzenia lub zastosowano środki techniczne lub rozwiązania architektoniczne, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, w których organizowana jest wystawa,*

- c) *sprawdzenia jakości i poprawności wykonania informacji wizualnej i dotykowej lub dźwiękowej na temat rozkładu pomieszczeń, w których odbywa się wystawa.*

[Ocena w tym zakresie informacji będzie konieczna, jeżeli specjalnie na potrzeby wystawy opracowywana jest informacja o rozkładzie pomieszczeń, w których ta wystawa ma miejsce. W innym przypadku zapis ten może być pominięty w umowie.]

[Wykonawca nie ocenia wstępu z psem asystującym, ponieważ taka możliwość wynika z ogólnych procedur Muzeum, których ocena nie jest przedmiotem tej umowy.]

[Wykonawca nie ocenia dostępności dróg ewakuacyjnych i procedur ewakuacji, ponieważ wynikają one z ogólnych procedur Muzeum, których ocena nie jest przedmiotem tej umowy.]

- 2) *w zakresie dostępności cyfrowej:*

- a) *sprawdzenie, czy treści, takie jak audiodeskrypcja, nagrania tłumaczenia na język migowy, opracowywane do wybranych dzieł prezentowanych na wystawach czasowych i umieszczane na stronie, pod adresem (...) spełniają wymagania, o których mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.*

- 3) *w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej:*

- a) *jeżeli na danej wystawie zapewniana jest usługa przewodnika, sprawdzenie, czy zapewniono odpowiednią obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, o których mowa w art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz.U. z 2017 r. poz. 1824), lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje,*
- b) *jeżeli na wystawie prezentowane są materiały audio lub audio-wizualne, sprawdzenie, czy zapewniono odpowiednie urządzenia lub inne środki techniczne do obsługi osób słabosłyszących, w szczególności pętle indukcyjne, systemy FM lub urządzenia oparte o inne technologie, których celem jest wspomaganie słyszenia.*

[Wykonawca nie ocenia innych wymagań określonych w art. 6 pkt 3 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, ponieważ ich realizacja nie wynika bezpośrednio z organizacji wystaw czasowych, a ogólnej działalności muzeum, której ocena nie jest przedmiotem umowy.]

Wymagania wykraczające poza art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

4. *Zleceniodawca działając na podstawie art. 4 ust. 3 w zw. z ust. 4 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami określa, iż Wykonawca oceni ponadto:*

- a) *sposób rozmieszczenia dzieł sztuki i informacji z uwzględnieniem potrzeb osób o różnym wzroście, w tym dzieci, a także osób poruszających się na wózku,*

- b) *parametry gablot i sposób prezentowania w nich dzieł sztuki oraz informacji z uwzględnieniem potrzeb różnych osób,*
- c) *parametry informacji wizualnej, w szczególności jej czytelność, wielkość, kontrast,*
- d) *poprawność i jakość informacji dotykowej, w szczególności tyflografik, jeżeli będzie zapewniana na danej wystawie,*
- e) *poprawność i jakość informacji dźwiękowej, w szczególności audiodeskrypcji, jeżeli będzie zapewniana na danej wystawie,*
- f) *...*

Zaprojektowanie i wykonanie informacji w budynku

Opis sytuacji:

Podmiot publiczny zlecił przeprowadzenie audytu architektonicznego. W wynikach audytu wykazano, że w budynku zapewniono system informacji wizualnej, ale brakuje informacji dotykowej lub głosowej.

Podmiot publiczny postanowił zlecić przygotowanie projektu i wykonanie informacji prywatnej firmie. Przed podpisaniem umowy podmiot zidentyfikował najważniejsze potrzeby użytkowników w tym zakresie, z których wynika, że:

- Osoby z niepełnosprawnością wzroku, będący gośćmi podmiotu publicznego często zgłaszają problemy związane ze znalezieniem wejścia,
- Podmiot publiczny zatrudnia dwie osoby niewidome, ale dla nich znalezienie wejścia nie stanowi problemu, ponieważ znają budynek,
- Budynek jest parterowy, a wszystkie pomieszczenia znajdują się wzdłuż jednego korytarza, dlatego poruszanie się po obiekcie przez osoby z niepełnosprawnością wzroku nie stanowi problemu. Dla gości trudne jest jednak znalezienie odpowiednich pomieszczeń,
- W budynku nie ma recepcji, dlatego po wejściu do budynku nie jest możliwe zdobycie informacji od pracownika.

Firma, która ma odpowiadać za wykonanie systemu informacji, ma duże doświadczenie w tworzeniu tego typu rozwiązań. Przed podpisaniem umowy ustalono, jakie rozwiązania sprawdzą się najlepiej, ale odpowiednie oznaczenie lokalizacji wejścia pozostawiono na etap projektu, ponieważ wybór optymalnego rozwiązania wymaga przeprowadzenia dodatkowych analiz i testów.

Przykładowe zapisy w umowie:

Wymagania minimum z art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

1. *Zleceniodawca działając na podstawie art. 4 ust. 3 w zw. z ust. 4 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami określa Wykonawcy warunki służące zapewnieniu dostępności systemu informacji dotykowej i głosowej osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.*
2. *Wykonawca opracuje projekt a następnie wykona system informacji dotykowej i głosowej, odpowiadający wymaganiom art. 6 pkt 1 lit. c) i zgodny z następującymi założeniami:*
  - a) *Wykonawca po przeprowadzeniu analiz i testów zaproponuje i uzgodni z Zamawiającym optymalne rozwiązanie umożliwiające osobom z niepełnosprawnością wzroku znalezienie wejścia. Rozwiązanie zostanie wybrane spośród następujących:*
    - Ścieżki dotykowe,
    - Znaczniki dźwiękowe wyposażone w głośnik, aktywowane za pośrednictwem aplikacji na urządzeniu mobilnym osoby znajdującej się w pobliżu wejścia do budynku.

- b) *Na wprost wejścia zostanie zapewniony znacznik dźwiękowy z informacją o pomieszczeniach, do których można dotrzeć wybierając drogę w lewo lub w prawo.*
- c) *Przy wejściach do pomieszczeń zostaną umieszczone tabliczki z informacją dotykową:*
- *dla pomieszczeń biurowych: wypukły numer pomieszczenia oraz napis w alfabecie Braille'a,*
  - *dla toalet i kuchni: wypukły symbol pomieszczenia oraz napis w alfabecie Braille'a.*

[Dobór optymalnych rozwiązań musi być wykonany indywidualnie. Powyżej przedstawiono wyłącznie przykład].

Wymagania wykraczające poza art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

3. *Zleceniodawca działając na podstawie art. 4 ust. 3 w zw. z ust. 4 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami określa, iż zaprojektowane i wykonane przez Wykonawcę rozwiązania będą zgodne z następującymi dokumentami*
- a) *ścieżki dotykowe: [można w tym miejscu określić normy, standardy lub inne dokumenty określające wymagane parametry];*
- b) *znaczniki dźwiękowe: [można w tym miejscu określić normy, standardy lub inne dokumenty określające wymagane parametry];*
- c) *oznaczenia dotykowe przy wejściach do pomieszczeń: [można w tym miejscu określić normy, standardy lub inne dokumenty określające wymagane parametry].*

Przygotowanie składu publikacji i zapewnienie dostępności publikacji

Opis sytuacji:

Muzeum przygotowuje publikację na temat zwyczajów i wierzeń ludowych charakterystycznych dla regionu, w którym muzeum ma swoją siedzibę.

Teksty i materiał ilustracyjny zostały opracowane przez pracowników muzeum. Muzeum chce natomiast zlecić firmie graficznej przygotowanie składu i zapewnienie dostępności publikacji dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Ponieważ wersja drukowana nie będzie dostępna dla wszystkich czytelników, podjęto decyzję o opracowaniu wersji do druku oraz oddzielnej wersji elektronicznej, w której zostaną wprowadzone niezbędne rozwiązania.

Przygotowanie publikacji nie mieści się w katalogu rozwiązań minimalnych określonych w art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, ale korzystając z prawa do swobodnego kształtowania zapisów umów muzeum chce zawrzeć w umowie wymagania precyzujące zakres prac pozwalających na zapewnienie dostępności publikacji.

Przykładowe zapisy w umowie:

Wymagania wykraczające poza art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

1. *Zleceniodawca działając na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami określa Wykonawcy warunki służące zapewnieniu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, zadania polegającego na przygotowaniu składu i opracowaniu dostępnego pdf publikacji „Zwyczaje i wierzenia ludowe”.*
2. *Wykonawca opracuje skład publikacji do druku zgodnie z zasadami wiedzy z zakresu technik drukarskich i wiedzy graficznej.*
3. *Wykonawca opracuje alternatywny skład publikacji w wersji elektronicznego pliku, zapewniając przy tym:*
  - a) *możliwość prawidłowego maszynowego odczytu treści publikacji, w tym za pomocą programów czytających używanych przez osoby z niepełnosprawnością wzroku,*
  - b) *teksty alternatywne do zdjęć i ilustracji,*
  - c) *formatowanie tekstu zgodne z zasadami opracowania tekstu powiększonego określonymi w... [w tym miejscu możliwe jest określenie publikacji lub standardu określającego wymagania dotyczące tego typu tekstu],*
  - d) *...*
4. *Wykonawca do wykonania zadania wskaże osobę, która ukończyła studia magisterskie na kierunku graficznym uczelni artystycznej.*